



Koncept

God Munhälsa tillsammans

”Välmående och tand går hand i hand”

2025-09-29

Helen Hansson Malmgren, medicinskt ansvarig sjuksköterska

Koncept God Munhälsa tillsammans.....	1
Inledning	3
Syfte	3
Mål för perioden 2025–2027.....	3
Region Skånes ansvar för tandvård	4
Kommunens ansvar för tandvård	4
Tandvårdsintyg	4
Nödvändig tandvård.....	5
Akut behov av tandvård under vardagar och helg	5
Munhälsobedömning	5
Oral Cares parametrar för uppsökande verksamhet	6
Oral Cares gradering vid bedömning av munhygien	6
Dokumentation och genomförandeplaner.....	8
Priset – Guldtanden	8
Ansvar i verksamheterna.....	8
Omvårdnadspersonal	8
Sjuksköterska.....	9
Handläggare på Myndigheten	9
Verksamhetschef/enhetschef	10
Vellinge kommuns Medicinskt ansvarig sjuksköterska.....	10
Genomförande av munvård.....	10
Utbildningar och filmer	11
Kontaktuppgifter	13

Inledning

Munhälsa är en viktig del av varje människas välbefinnande. En frisk mun gör det lättare att äta, känna smak och kommunicera, vilket bidrar till både livskvalitet och allmänt välmående. Munvård ska därför vara en naturlig del i vårdtagarens dagliga omvårdnad.

I Vellinge kommun ska vi jobba utifrån konceptet "*God munhälsa tillsammans*" genom att förebygga och stödja vårdtagare i munvård, vilket kräver respekt och lyhördhet för individens integritet och egna önskemål. Personal inom vård och omsorg ska uppmuntra vårdtagare till egen aktivitet och ge stöd utifrån behov, det kan handla om stöd med tandborstning eller kontakter med tandvården. Munhälsan kan snabbt försämrats och det är därför viktigt med regelbundna uppföljningar för att säkerställa en god munhälsa över tid.

Personer med kognitiv svikt och demenssjukdom har ofta relaterade hälsoproblem i munhålan vilket medför ett ökat behov av tandvård samt kunskap hos personalen.

Syfte

Konceptet "*God munhälsa tillsammans*" ska säkerställa att alla vårdtagare inom vård och omsorg i Vellinge kommun får stöd med sin munhälsa utifrån individuella behov, för att främja hälsa, välbefinnande och förebygga sjukdomar.

Mål för perioden 2025–2027

- Alla vårdtagare som har behov ska dagligen få hjälp/stöd med munvård utifrån sina förutsättningar. I vårdtagarens genomförandeplan ska det framgå vilket stöd/hjälp som behövs med munvård.
- Vid årsskiftet 2026/2027 ska all personal inom vård och omsorg utbildats och ha kompetens inom munvård för att kunna upptäcka, förebygga och utföra munvården med god kvalitet.
- Alla vårdtagare som är inskrivna i hemsjukvården eller bor på SÄBO, ska ha en aktuell riskbedömning i munhälsa med åtgärdsplan och utförda åtgärder vid risker i kvalitetsregistret Senior Alert.
- När Oral Cares tandhygienist utför munhälsobedömningar hos vårdtagare ska minst 60 % av omvårdnadspersonalen deltagit i dessa under året.
- Personalen ska skapa trygghet och förtroende för vårdtagaren i omvårdnadssituationen, munvård och följa genomförandeplanen.

Region Skånes ansvar för tandvård

- Har ett övergripande ansvar för munhälsa, inklusive uppsökande verksamhet för äldre och funktionsnedsatta, samt för specialisttandvård och offentligt finansierad tandvård i regionen.
- Uppsökande verksamhet innebär att äldre och personer med funktionsnedsättningar som har insatser från kommunen enligt hälso- och sjukvårdslagen (HSL), socialtjänstlagen (SOL) eller LSS årligen erbjuds avgiftsfri munhälsobedömning och rådgivning.
- Ska upphandla vårdgivare som ansvarar för uppsökande verksamhet samt höja kunskapsnivån om munhälsa genom att erbjuda munvårdsutbildningar för personal i kommunerna. Region Skåne har tecknat avtal för uppdraget med företaget Oral Care fram till 2028 med möjlighet till 2 års förlängning.

Kommunens ansvar för tandvård

- Samverka med Region Skåne för att säkerställa att vårdtagare som behöver tandvård får tillgång till den.
- Identifiera vårdtagare inom sina verksamheter som är berättigade till Region Skånes tandvårdsinsatser, samt bidra till en god munhälsa.
- Säkerställa individuellt anpassat stöd i munvård genom ett personcentrerat arbetssätt.
- Verka för att skapa förutsättningar och arbeta för att förebygga en god munhälsa hos befolkningen i det lokala folkhälsoarbetet.

Tandvårdsintyg

Ett tandvårdsintyg visar att en vårdtagare har rätt till uppsökande tandvård och gäller de som har stort behov av omvårdnad, till exempel:

- Bor på särskilt boende för äldre
- Har insatser enligt LSS
- Har insatser från hemtjänst eller hemsjukvård
- Har psykossjukdom eller annan allvarlig psykisk sjukdom

Utsedd personal i kommunen ansvarar för att identifiera vårdtagare med behov och beställa tandvårdsintyg via Region Skånes system "[Tandvårdsfönster](#)". Vårdtagare som får ett tandvårdsintyg har rätt till kostnadsfri munhälsobedömning.

Nödvändig tandvård

Vårdtagare som beviljas ett tandvårdsintyg har också rätt till nödvändig tandvård. Nödvändig tandvård innefattar behandlingar som syftar till att vårdtagaren ska kunna äta och tala, vara infektionsfri och smärtfri i munnen.

- Tandvården har en patientavgift med samma kostnad som hälso- och sjukvårdens priser.
- Vårdtagaren väljer fritt vilken vårdgivare som ska utföra tandvården.
- Vårdtagare som inte kan ta sig till stationär tandvårdsklinik kan få mobil hemtandvård.

Akut behov av tandvård under vardagar och helg

Behandlingar för akuta behov av tandvård på vardagar och helger ingår i den nödvändiga tandvården.

Vardagar

Vårdtagare med tandvårdsintyg som är i behov av akut tandvård, ska kunna få behovet tillgodosett samma vardag eller senast nästkommande vardag av Oral Care. Telefon: 010 - 48 48 600, vardagar mellan klockan 08:00 - 16:00

Helger

För vårdtagare som har akuta besvär på helgen och som inte kan vänta till nästa vardag kan personal ringa Folktandvården Skåne. Folktandvården har avtal med Region Skåne om att ta emot vårdtagare med tandvårdsintyg. Telefon: 0771-160 170, helg mellan klockan 9.00 och 12.00

Munhälsobedömning

Munhälsobedömning är en kostnadsfri undersökning av tänder och munhåla som utförs av tandhygienist från Oral Care i vårdtagarens bostad.

- Munhälsobedömning ska erbjudas årligen och inom 3 månader från det att tandvårdsintyget utfärdats.
- Tandhygienisten undersöker tänder och munhåla, ger individuell rådgivning samt gör en bedömning av tandvårdsbehovet.
- Kommunens omvårdnadspersonal ska medverka under munhälsobedömningen. Detta för att vårdtagaren ska känna trygghet i att känd personal är med, samt att de ska ta del av tandvårdens råd och individuella instruktioner i den fortsatta munvården.
- Tandhygienisten upprättar ett individuellt munvårdskort med riktlinjer för vårdtagarens fortsatta dagliga munvård. Det är viktigt att alla verksamheten har lokala rutiner för att kommunicera och dokumentera dessa uppgifter.

Oral Cares parametrar för uppsökande verksamhet

Region Skåne följer löpande den uppsökande verksamheten för tandvård samt utbildningar som Oral Care är utförare av inom alla kommunala verksamheter i Skåne. Region Skåne sammanställer årligen resultatet av dessa uppföljningar per kommun och skickar till kommunens medicinskt ansvariga sjuksköterska.

Parametrar som följs är:

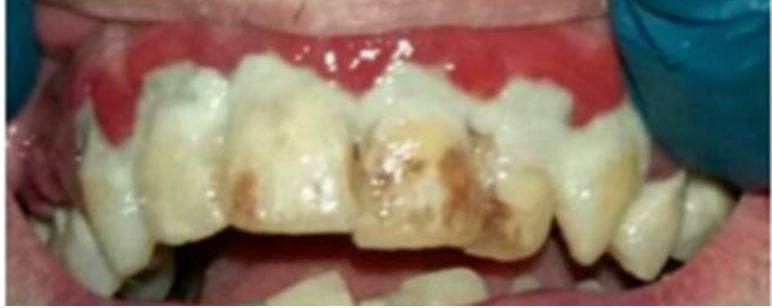
- Antalet utfärdade tandvårdsintyg som styrker att vårdtagaren är berättigad till uppsökande verksamhet.
- Antalet utförda munhälsobedömningar där tandhygienist undersöker tänder och munhåla.
- Bedömning av munhygien enligt en gradering.
- Om personal medverkat eller ej vid munhälsobedömningar.
- Antalet deltagare vid munvårdsutbildning som Oral Care genomfört fysiskt på plats i verksamheten eller via Teams.

Oral Cares gradering vid bedömning av munhygien

Vid munhälsobedömningen görs en bedömning av patientens munhygien. Munhygien kan bedömas som god, acceptabel, dålig eller undermålig. Merparten av vårdtagarna i Skåne har under 2024 bedömts ha acceptabel eller dålig munhygien.

I de skånska kommunerna där man lyckas bäst med god munvård medverkar omvårdnadspersonal vid munhälsobedömning i över 60 % av tillfällena. I kommunerna med sämre resultat av munhygien är färre än 10 % av personalen närvarande vid munhälsobedömningen.

Status Munhygien	Gradering
	God munhygien Rosa tandkött som sluter tätt kring tänderna. Ingen synlig plack eller matrester.

	Acceptabel munhygien Fortfarande fint tandkött. Synlig plack
	Dålig munhygien Tandköttsinflammation Plack
	Undermålig munhygien Kraftig tandköttsinflammation. Tjockt med plack och matrester.

Bilder från Oral Care för gradering vid bedömning av munhygien

Vi har en gemensam, viktig och stor utmaning framför oss att förbättra munhälsan hos våra vårdtagare, genom engagemang, ökad kunskap och samarbete!

Dokumentation och genomförandeplaner

Riskbedömning, utredning, förebyggande och behandlande åtgärder samt resultat ska journalföras enligt [Patientdatalagen \(2008:355\)](#)

Sjuksköterska ska genomföra riskbedömning i Senior Alert för vårdtagarens munhälsa. Bakomliggande orsaker till risker ska anges, åtgärdsplan upprättas, åtgärder ska utföras och uppföljningar genomföras. Resultatet ska dokumenteras i journalen samt om det finns planerade åtgärder och ordinationer.

I vårdtagarens genomförandeplan ska omvårdnadspersonal dokumentera vårdtagarens egna önskemål, förutsättningar och om det finns behov av stöd/hjälp vid munvård och i så fall hur och på vilket sätt. Förekomst av proteser eller implantat ska dokumenteras och om särskilda hjälpmedel används, exempelvis, mellanrumsborste, tandtrådsbygel eller bitstöd.

Priset – Guldtanden

Oral Care delar årligen ut priset Guldtanden till all personal på ett äldreboende i varje region där Oral Care är verksam. Syftet med Guldtanden är att uppmärksamma och uppmuntra positiva insatser för munhälsan inom äldreomsorgen.

Vinnare och nominering av Guldtanden har krav på följande kriterier:

- Att personalen visar engagemang för sina vårdtagares munhälsa och tänder.
- Att personalen visar en vilja att lära sig mer och förbättra munhälsan hos sina vårdtagare genom utbildningar och rekommendationer, samt genom sitt samarbete med Oral Cares tandvårdspersonal.
- Ett väl fungerande samarbete hela vägen från bokning till avslutad tandvårdsbehandling

Ansvar i verksamheterna

Omvårdnadspersonal

- Ska årligen delta i utbildning fysiskt eller via Teams med Oral Care.
- Ska ha kunskap om hur man utför munvård och se tidiga tecken på ohälsa i munnen.
- Ska dagligen ansvara för att munvård utförs hos vårdtagaren, kan vara genom att aktivt delta eller att påminna vårdtagaren om insatsen.

-
- Ska delta vid vårdtagarens munhälsobedömning för att ta emot individuella instruktioner (ingår i avtal och överenskommelse).
 - Ta del av munvårdskortet med riktlinjer för den dagliga munvården som tandvårdspersonal från Oral Care upprättat efter en genomförd munhälsobedömning.
 - Uppdatera vårdtagarens genomförandeplan med vad som gäller vid munvård.
 - För vårdtagare med en kognitiv sjukdom ska all personal ha kunskap och arbeta enligt [Socialstyrelsens Vägledning för en god munhälsa hos personer med demenssjukdom](#).
 - Kontakta sjuksköterska om något avviker i munhälsan hos vårdtagaren.
 - Ta del av [munvårdsbroschyren](#) med råd och rekommendationer som Oral Care upprättat och som ska finnas i verksamheten (kan beställas kostnadsfritt på deras hemsida)

Sjuksköterska

- Ska identifiera vårdtagare som har behov av tandvårdskort.
- Kontakta Myndigheten i Vellinge kommun för utfärdande av tandvårdsintyg. Tandvårdsintyg krävs för att en vårdtagare ska innefattas av den uppsökande verksamheten och ha rätt till kostnadsfri munhälsobedömning och nödvändig tandvård.
- Fylla i en [hälsodeklARATION](#) inför att vårdtagaren ska få en tandvårdsbehandling av tandläkare.
- Genomföra munbedömningar i kvalitetsregistret Senior Alert med hjälp av riskbedömningsinstrumentet, ROAG (Revised Oral Assessment Guide) Genom att använda ROAG kan man tidigt uppmärksamma tecken på dålig munhälsa eller om vårdtagaren har problem med att tugga, äta eller svälja, eller har smärta i munnen och kan då sätta in åtgärder.
- Kontakta läkare och/eller Oral Care om något avviker i munhälsan hos vårdtagaren.

Handläggare på Myndigheten

- Beställer tandvårdsintyg till alla vårdtagare som flyttar in på särskilt boende för äldre.
- Beställer tandvårdsintyg till vårdtagare i hemsjukvården och inom funktionsstöd efter bedömning från sjuksköterska eller biståndshandläggare.

-
- Ska använda Region Skånes system "[Tandvårdsfönster](#)" för beställningar av tandvårdsintyg. När tandvårdsintyget utfärdas skickas ett informationsbrev till vårdtagaren från Region Skåne.

Verksamhetschef/enhetschef

- Ska årligen säkerställa att all personal genomfört [munvårdsutbildning med Oral Care](#), fysiskt på plats i verksamheten eller via Teams.
- Ansvarar för att det finns rutiner så alla vårdtagare informeras om att de har rätt att få årlig munhälsobedömning kostnadsfritt.
- Ansvarar för att konceptet "*God munhälsa tillsammans*" är känt och följs av all personal.
- Följer upp och utvärderar alla målen i konceptet. Skapar nya årliga mål för att förbättra munhälsan i den egna verksamheten samt utifrån statistiken som Region Skåne sammanställt (kommunens medicinskt ansvariga sjuksköterska skickar underlaget).

Vellinge kommuns Medicinskt ansvarig sjuksköterska

- Ansvarar för att konceptet "*God munhälsa tillsammans*" är aktuellt och uppdateras vid behov, samt finns publicerat på Vellinge kommuns hemsida.
- Delger varje verksamhet Region Skånes årliga statistik som sammanställs per kommun och enskild verksamhet.
- Sammankalla till nätverksträffar med fokus på munhälsa för utsedd personal i vård- och omsorgsverksamheterna.

Genomförande av munvård

- Munvård ska utföras två gånger per dag, morgon och kväll. Om tänderna inte borstas blir tandköttet ofta inflammerat och kan blöda.
- Använd tandborste (rekommenderas att bytas var 3:e månad samt vid behov), tandkräm (2 cm tandkräm), mellanrumsborstar eller tandstickor utifrån vårdtagarens behov och rekommendationer från tandhygienist/tandläkare.
- Eltandborste kan vara bra för vårdtagare med nedsatt motorik och kan underlätta för personal vid behov av hjälp vid tandborstning. För personer med demenssjukdom bör man utgå från vad personen är van vid och vad som fungerar i praktiken. Det viktigaste är att munvården blir utförd på ett skonsamt och regelbundet sätt, oavsett typ av tandborste.
- Kontrollera regelbundet munhålans status: slemhinnor, tänder, proteser, salivproduktion.

- Kontakta sjuksköterska vid avvikelser och dokumentera dessa.
- Visa respekt för personens integritet och önskemål - fråga hur vårdtagaren vill ha hjälpen.
- Uppmuntra till egenvård där det är möjligt.

Utbildningar och filmer

Munvårdutbildning med Oral Care

Oral Care erbjuder både fysiska munvårdsutbildningar i verksamheten för vårdpersonal samt utbildningar via Teams. Vid fysiska munvårdsutbildningar kan verksamheter slå ihop utbildningstillfällen tillsammans för att få fler personal att utbilda sig.

För att boka utbildningar till omvårdnadspersonal använd denna länk:

[Munvårdsutbildning - Oral Care](#)

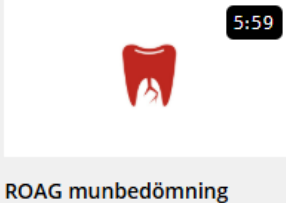
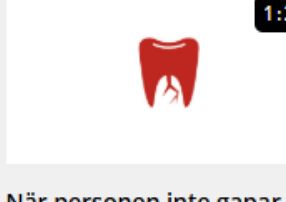
Socialstyrelsens webbutbildning om munhälsa och munvård

En grundläggande utbildning om munhälsa och munvård. Utbildningen omfattar sju moduler och tar ca en timme att genomföra.

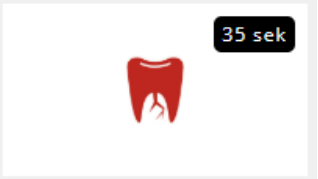
[Socialstyrelsen utbildning](#)

Vårdhandboken

På [vårdhandbokens hemsida](#) finns bra information om munhälsa, filmer samt möjlighet att testa sina kunskaper inom området.

Bra och korta filmer om munhälsa på Senior Alerts hemsida. Filmer på Senior alerts hemsida	
	Hur man gör en bedömning med hjälp av ROAG
	Om munvård när personen inte gapar

 2:04 Borttagning av slemkrustor	Hur man tar bort slemkrustor
 1:52 Rengöring av protes	Rengöring av protes
 1:34 Fuktning av munslemhinnor	Fukta munslemhinnor
 1:35 Eltandborste	Hur man använder eltandborste
 1:12 Rengöring mellan tänderna	Hur man gör rent mellan tänderna
 1:43 Tandborsning	Vägledning i tandborstning
 1:05 Rengöring tunga	Rengöring av tungan

 Smörja läppar	Vikten av att smörja läpparna
--	-------------------------------

Kontaktuppgifter

Upphandlad leverantör, Oral Care

Telefon: 010 - 48 48 600, vardagar mellan klockan 08:00 - 16:00

Region Skåne

Kommuner eller vårdgivare når Region Skåne via Vårdgivar-service.

Telefon: 040 – 623 90 00

Kontaktformulär: [Vårdgivar-service - Vårdgivare Skåne](#)